

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredništvo in upravljalni prostor: 2657 So. Lawndale av.

Office of publication: 2657 So. Lawndale av. Telephone: Lawndale 4635.

LETO—YEAR XIV.

Cena lista je \$2.00. Entered as second-class matter January 22, 1916, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

Chicago, Ill., sobota, 26. novembra (Nov. 26) 1921.

Subscription \$5.00 Yearly.

STEV.—NUMBER 275.

Published and distributed under permit (No. 146) authorized by the Act of October 3, 1917, on file at the Post Office of Chicago, Illinois. By order of the President, A. S. Burleson, Postmaster General.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1102, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

PRAV NOBENEGA NESOGLASJA NI!

AMPAK VSAK RAZUME STVAR PO SVOJE.

Tako je in tako je bilo, kadar govorimo diplomacije.

Washington, D. C. (Federated Press. Laurence Todd). — "Kako se držnete le namigniti po vaši akciji o mornariškem programu, da je Francija mornariški mir?" je bilo jedro Briandovih besed na pram Balfourju v ponedeljek pred novimi ameriški delegatov na razorožitveni konferenci. Seveda ni Briand spregovoril vprav teh besed, ker noben diplomat ne govori tako, ampak njegove besede so to pomenile.

"Moj ljubi tovariš," so pomenile Balfourjeve besede, "kako morete le dvomiti, da vas ne cenimo kot najbolj miroljubno vlado nad vsemi vladaми, in kako morete misliti, da ne razumemo popolnoma vašega obotavljanja za razorožitve? Seveda, res je, da ste še vedno histrični zaradi Nemcev. Mi na Angleškem smo taki ljudje kot Američani glede finih prijateljskih čustev in v običevanju finih sposobnosti ljudstva onkraj Rene. Ako vztrajate pri tem, da se dvakrat pričkate z ljudmi, ki so številnejši in pridnejši od vas, tedaj ne morete pričakovati drugega kot škodo. Zelo nam je žal za vas, toda srečno — in veliko srečo."

Na kratko povedano: Britski kabinet, ki se poslužuje Balfourja, da sanj govori, je dal vedeti Briandu, da se prehranjuje s kontinentalnim vojnami, da naj Francosi plačujejo sami račune za militarizacijo in da naj-ikolej sami pot iz bankrota. Balfour je govoril o britskih izgubah v svetovni vojni in je vprašal Brianda, kako on more dvomiti, da Britanija ne pride na pomoč rešiti pravice, če bodo imperijalistične sile v Evropi zopet skušale uničiti Francijo. Balfour je želel Franciji uspeh in "neagresivno" bodočnost. Prav skrbno se je varoval in ogibal odobravanja Briandove trditve, da je Francija v minolemu letu rešila Evropo ruske invazije, ali da Francija čuva našo civilizacijo proti novemu dvigajočemu prusjaštvu. Ameriško občinstvo je ploskalo dramatičnemu govoru Brianda, toda trdi in neizprosnosti Brit ni imel najmanjše skrušnjave, da pohvali samo z eno besedi o francoskega rožljaka s sabljjo. Balfour se je zavedel, da bi britska delavska stranka vsako tako besedo izrabila do skrajnosti.

Zdi se, da je z izmenjavanjem komplimentov končano javno razkazovanje evropske diplomacije, ki je bilo poizkus, da se Versailleska pogodba prinese pred Hardingovo konferenco. Briand odpotuje domov. Zdaj ima nastopiti Lloyd George, da odpravi difference, ki so jih ustvarili njegovi poborniki na eni strani z Američani, na drugi z Japonci. Francija je imela svojo uro za govorjenje, konferenca se pa vrača nazaj k svojim poslom. Delo zdaj pomeni detajliran sporazum o mornariškem prazniku in o zavrnjenju bojnih ladij. Formulirati je tudi treba izjavo, v kateri so povedani splošni principi o zadevah kitajskega ljudstva, ki je tako vladano, da ni nobene odgovornosti. Briand je kadil Nemcem in govoril je o Rusiji, da v nji vre anarhija. Prav nalaho je omenil, da se mora nekaj zgoditi z Rusijo. Ali konferenca ni v tem interesirana. O Rusiji in Nemčiji se lahko razpravlja na neki drugi konferenci v Evropi.

Postopanje ameriških delegatov je ožujalo kitajski liberali in pričeli so poplavljeni Washington z letaki, buletini in drugimi tiskovinami, v katerih pripovedujejo o trpljenju svojega ljudstva in o krivcih, ki so jih njim prizadeli Britje in Japonci. V ponedeljek se na pr. podali izjavo, kasneje redka prikazani.

DELAVCI VIDIJO VELIKO SLEPARSTVO V WASHINGTONSKI KONFERENCI.

New York, N. Y. — (Federated Press.) — Na zborovanju v New Star Casino, ki ga je sklicala Ameriška delavska alijanca in katerega se je udeležilo tisoč oseb, je bila washingtonska razorožitvena konferenca označena kot "grandiozna in slavna sleparija" po govornikih. Edward Lindgren, tajnik Delavske lige, je rekel, da je konferenca brez pomena za ameriške delavce.

ZA KROJAŠKE PODJETNIKE ZAPIŠE DRUGA SAPA.

PRELOMILI SO NALASČ POGODBO, DA POVIŠAJO SVOJE PROFITE.

In ta prelom pogodbe se bo mogoče reševal na sodišču.

New York, N. Y. — Krojaški podjetniki, ki so pognali 60.000 krojaških delavcev v stavko, organiziranih v International Ladies' Garment Workers' Union, pridejo mogoče kmalu v hude škripe, ako jih pravočasno ne sreča pamet. Organizacija krojaških delavcev bo mogoče zahtevala, da podjetniki, organizirani v Cloak, Suit and Skirt Manufacturers Association, odgovore, zakaj so prelomili pogodbo z organizacijo krojaških delavcev, ki poteka šele 1. junija 1922. Samuel Untermyer, znan advokat in sam bogatin in podjetnik, se je organizaciji delavcev posvetoval, da nauči podjetnike spoštovati pogodbe.

Schlesinger, predsednik organizacije krojaških delavcev, je rekel po tej ponudbi: "Pričakali bomo še nekaj dni, da damo podjetnikom priložnost, da stvar poravnajo na pošten način. Pripravljeni smo z njimi sestiti k mizi in razpravljati o tem, da se zagotovi delavska sposobnost pri delu. Toda pogodba je pogodba in kot taka mora ostati."

Sto šest in štirideset neodvisnih podjetnikov je sklenilo pogodbo z organizacijo, da so pri volji obratovati svoje delavnice po določbah v pogodbi. Okoli sedem tisoč delavcev se je vrnilo na delo.

KUPIL JE VODO MESTO ŽGANJA.

Paterson, N. Y. — Ferdinand Elia je spoznal v Emil Wentzu človeka, ki mu je prodal 26 sodov vode za žganje. Elia je plačal za vodo štirinajst tisoč dolarjev.

Elia je izpovedal na policiji, da so prišli k njemu trije navidežni hanci in mu ponudili žganje na prodaj. Rekli so mu, da naj si sam izbere sod in podvzame preizkušnjo s cevko. To je storil. Po dovršenju preizkušnji so navidežni izginili z denarjem. Kasneje se je prepričal, da je kupil vodo mesto žganja.

Wentz so našli v newyorški ječi, kjer dela pokoro za ravno tak greh. Prevaril je celo policaja John McLaughlina, da je kupil vodo za žganje.

REDKA LOVEKA SREČA.

Moses Lake. — Paul Conger je ustrelil velikega belega laboda, ki je meril z razprostrtimi perotnicami sedem čevljev. Ko je bil očiščen, je tehtal 35 funtov. Labodi so bili nekoč zelo številni na severozapadu, a ker imajo okusno meso, ako so pravilno pečeni, so jih tako zdesetkali, da so dandanes redka prikazani.

NACIONALIZACIJA RUDNIKOV JE POSTALA POTREBNA.

MALA PREMAGOKOPNA DRUŠBA JE V DEVET Mesecev NA PRVILA VNO KO VSKRAT TOLIKO PROFITA, KOT ENA SA NJENA GLAVNICA.

Neka družba je prišla s \$1.000, zdaj pa znaša njena glavica tri deset milijonov dolarjev.

Chicago, Ill. — John Brophy, predsednik 2. distrikta rudarske organizacije, je v svojem izvrstnem govoru pred Ligo za javno lastništvo dokazal, da je skrajni čas, da se nacionalizirajo premogovniki. Njegovi dokazi so neispolnitni in neovrgljivi. Dasiravno izhajajo v Chicago veliki šmokavzarski listi, ki jih prav rado čita delavstvo, niso ti dnevniki storili svoje dolžnosti in podali Brophyjevih argumentov občinstvu.

Iz njegovega govora navajamo tu kratke odstavke in v omejeni meri, toda vsekakor se lahko za njih naši čitatelji prepričajo, da je čas za nacionalizacijo premogovne industrije tukaj.

Brophy je poudarjal, da so razmere v premogovni industriji kaotične in sicer bolj kaotične, kot v kateri drugi industriji.

Ta industrija je bolna, toda ne dovolj, da se ji približa zdravilo in jo preliče. Kadar zahtevajo rudarji, da se vsi fakti te industrije predlože javnosti, tedaj pridno podjetniki hujkati v šepetih s plačanimi oglaševalci proti predložitvi teh faktov.

Dejal sem, da je premogovna industrija bolna, je naglasil Brophy. Trgovski tajnik Hoover pravi, da ta industrija kot celota najslabše funkcionira med vsemi industrijami v Združenih državah. V nji je vloženega kapitala in opremljena je s stroji najmanj za dvajset odstotkov preveč. Eugene McAuliffe, predsednik Union Colliery kompanije, pravi, da se industrija nahaja v tako nezdavnih razmerah, da ljudstvo izgubi pri vsaki toni premoga en dolar ali okoli pol milijarde dolarjev na leto. C. E. Leisher, urednik revije "Coal Age", pravi, da je premogovna industrija ravno tako neorganizirana kot grocerizacija.

Brophy na to vprašanje, če ni to razočarljivo, ako se industrija, ki proizvaja najvažnejši produkt tega stoletja, vodi po takih principih. Dalje omenja izgube v transportaciji premoga, ki so leredno velike.

Brophy direktno obtožuje premogovniške podjetnike profitarstva in navaja za svoje trditve neovrgljive dokaze. Med drugim navaja, da se je neka korporacija v Zapadni Virginiji ustanovila s \$178.000, v prvih devet mesecih 1920 pa imela \$478.000 čistega dobička.

Za tem nadaljuje Brophy: "Njih geslo je profit in zopet profit. In kadar hočemo mi kaj več izvedeti o teh profitih, tedaj nas ustavi. V letu 1917 je trgovski departament izdal poročilo o zaslužku in davkih korporacij, ki je bilo objavljeno kot senatni dokument. Ta dokument pa ni na razpolago za razkiranje med ljudstvom. Vsi razumete zakaj. Peča se s profiti. V poročilu so navedene 404 družbe, ki kopljejo mehki premog, in šest antracitnih kompanij, katerih profiti so škanalozni. Kompanije so razstavljene s številkami. Če bi se povedala imena, se to smatra za prelom "bizniške etikete." Nak, faktov ne more dobiti javnost. Radarji zahtevajo, da se predlože javnosti. Premogovniški podjetniki imajo tehtne vzroke, da ti fakti ostanejo tajni. Premog se danes ne koplje, kar se potrebuje, ampak koplje se s ene strani zaradi profita, s druge zaradi boje."

(Dalje na 3. strani).

RUSIJA NAROČILA 600.000 BUSLJEV PRAVNICE V AMERIKI.

Riga, 25. nov. — Poročilo iz Moskve se glasi, da je sovjetska vlada sklenila pogodbo z ameriško družbo Allied Chemical & Dye Corporation za nakup milijon pudov (okrog 600.000 busljev) pšenice v Združenih državah. Pšenica bo zamenjana za razno rusko blago.

NAVŠČINA KRALJUJE NA KONFERENCI.

Pod hinavsko krinko "načel" in lepih fraz se kujejo načrti za izkoriščanje podjarmljenih narodov.

IMPERIJALISTIČNA STRAN ZBOVA JE PRIČELA BLEDETI.

Washington, D. C. — Navdušenje opazovalcev konference za omejitve oboroženosti, ki so ga kazali prve dni, ko je Amerika podala svoj program za zmanjšanje bojnih mornaric, je že prišlo blede. Opazovalci, ki znajo kolikaj trezno misliti in razsojati, so postali skeptični glede uspehov konference.

Prazno ponavljanje "sporazumov v načelu", večno klepetanje o "zavišenih težnjah", ki se mešajo s sebičnimi pridarki, dnevno naplaskanje "ljubezni do miru" in leščasno tajno manevriranje za ugledne pozicije postaja že dolgočasno in obenem boleče.

Treba je osemindeset ur, predno je mogoče dobiti pretehtati rezultate zaključkov in kaj pravzaprav pomenijo. Zaključki so objavljajo v diplomatskem jeziku, ki je drugačen od navadnega jezika. Na primer zdaj šele vemo, kaj se je v resnici sklenilo zadnji ponedeljek. Časopisi so sicer kričali z debelimi naslovi, da je Kitajska "izvojevala svoje pravice". Osem držav je podpisalo resolucijo, ki jamči Kitajski nedotakljivost njene ozemlja in še več drugih "temeljnih" stvari. Rezolucijo je spisal ameriški delegat Elihu Root.

A kaj so pravzaprav podpisali? Fino sestavljena resolucija ne vsebuje nič drugega kakor to, kar so posamezne države že prej obljubile Kitajcem na papirju. Novo je le to, da se države, zastopane v Washingtonu, strinjajo "v načelu", da je treba najti pot, ki ne drži v konflikt med velelilami, katere imajo namen še dalje izkoristiti Kitajski.

Ravno tako je z Briandovim govorom. Briand je spisal znane lepe francoske fraze, ki so tako hipnotizirale stotino žurnalstov, da so hitro brzojavili na vse strani, da je Francija "izvojevala veliko moralno zmago" na konferenci. V resnici pa ni bilo nobene zmage. Briandov govor je naredil vtis na delegate, kakor da jih je pokril z ledom. Balfour, načelnik angleške delegacije, ki je sledil Briandu, je govoril tako mrzlo, da je bilo očitno videti — samo kdor je imel očesa, ki znajo slišati, in oči, ki znajo videti — veliko hinavščino njegovih besed.

Angleški delegat je zdaj skrbno bobnajo na vsakem sestanku s častnikskimi poročevalci, da je britsko-japonska alijanca mrtva. To je zvit maneuver. Alijance ni mrtva — pač pa je namen Angležev, da privlečejo tudi Ameriko v to alijanco.

Namen imperijalistov je: Pacifik in Azija morata biti pod kontrolo alijance Anglija-Japonska-Amerika; Evropa mora biti pod kontrolo alijance Anglija-Francija-Amerika. Ako konferenca porodi ti dve alijanci, tedaj je program mednarodnih bankirjev za enkrat dosežen in bodoča vojna bo naperjena proti Rusiji in zatiranim ljudstvom v Aziji.

MILITARISTI V FRANCJI IN ITALIJI MED SEBOJ.

Briand je sprožil v Washingtonu nov konflikt; Anglija svari Francijo.

KAKO GOSPODJE MILITARISTI RAZOROČUJEJO!

London, 25. nov. — Lord Curzon, angleški vnajni minister, je včeraj v svojem govoru v United Wards klubu posvaril Francijo, da "naj bo pametna", če hoče sama sebi dobro. Predmet Curzonovega govora je bila Briandova izjava v Washingtonu, da Francija ne more znižati svoje armade, ker jo potrebuje za "obrambo" proti Nemčiji, in da mora imeti neomejeno podmorsko floto, ker drugega bojnega brodoma nima; dalje je imel Curzon v mislih separatno pogodbo Francije s Kemalovo vlado turških nacionalistov v Angori.

Curzon je dejal, da država, ki kradoma prehit drugo državo in sklene tajno pogodbo s tretjo državo, ni miroljubna država. To je bil prvi udarec za Francijo. Dalje je rekel, da Francija ne bo skodovala Nemčiji, marveč sama sebi, ako bo gonila sama svojo politiko brez osira na svoje bivše zaveznike. S tem je mialdi Briand, ki je v Washingtonu dejal, da Francija mora biti policaj cele Evrope in da se mora z veliko armado zavarovati proti maščevanjušeljni Nemčiji.

Curzon je tudi rekel, da angleška vlada "z radostnimi očmi gleda na konferenco v Washingtonu", dasiravno on (Curzon) ne verjame, da ne bo več nobene vojne in da bodo takoj vsi med prekovani v pluge.

Mnogi londonaki liti napadajo Francijo in vprašujejo, čemu ji bodo submarine, ako niso naperjene proti Angliji.

Francoska vlada namerava predložiti parlamentu novo naredbo za novčenje vojakov, ki bo trajala dve leti.

Rim, 25. nov. — Tukajšnja "Epoca" je posvetila dolg članek Briandovemu govoru v Washingtonu in Franciji v splošnem. "Američani niso tako neumni, da bi verjeli v Briandovo pravljico, da je v Nemčiji in Rusiji devet milijonov mož pod orožjem, proti katerim mora imeti Francija veliko armado pripravljeno," piše ta list.

"Ena sama armada je v Evropi, ki je nevarna za vse evropske narode in to je francoska armada," piše dalje "Epoca". — "Spomniti se je treba, da ima Francija monopol za železo v Evropi. Nemčiji je vzela železne rudnike in jih dala Poljakom, Nemčiji je po prisili, da je stopila v znano francosko-nemško kombinacijo, ki je pod kontrolo Francozov. Briand pravi, da Francija nima ciljev militaristične hegemonije v Evropi; v isti sapi govori, da Francija ne more pod nobenim pogojem razorožiti svoje armade 800.000 mož in ravno tako ne sme Poljska znižati svoje armade, ki šteje 400.000 mož. Ali ni to gospodarska in militaristična hegemonija Francije? Francija poskuša držati 260 milijonov Rusov in Nemcev v sužnosti in posledica tega poskusa ne more biti drugega kakor nova vojna z novim orožjem, kakršnega mora iznajti le najgroznejše sovražstvo."

PREISKAVA WATSONOVE OBTOŽBE BO V DECEMBRU.

Washington, D. C. — Preiskava obtožnice senatorja Watsona glede obočanja vojakov brez procesa v ameriški armadi na francoski fronti se začne 8. decembra. Preiskavo bo vodil posebni senatski odesk, v katerem so Brandegee, Banks, Willis, Overman in Shields.

BREZPLAČEN PREMAG ZA CERKVE V ZAMENO ZA PROPAGANDO!

Lincoln, Ill. — Sangamon County Mining Company naznanja, da bo poklonila vsem cerkvam v okraju Lincoln 700 ton premoga. Vsaka cerkev dobi 45 ton.

(Zakaj je kompanija tako radodarna napram cerkvam? Ali zato, da si pridobi sedel v nebesih? Kaj še! Kompanija nima duše! Župniki, ki dobe premog, bodo moralno obvezani pridigati rudarjem o "dobrotah" družbe in o njihovi dolžnosti, katero nalaga Bog, da brez godrnjanja vzamejo znižanje mezde.)

BRITSKE BRUTALNOSTI RAZKAČILE INDIJCE.

Smrt 64 Moplahov, ki so bili zadušeni v železniškem vozu, povzročila splošno ogorčenje.

ANGLEŠKI SE IZGOVARJAJO.

London, 25. nov. — Zadnja poročila iz Indije se glase, da je zadušeno 64 ujetih Moplahov, ki so bili stlačeni kakor sardine v zaprt železniški voz, izzvalo nepopisno ogorčenje ne samo med mohamedanci v južni Indiji, temveč med Indijci v splošnem.

Bojazen britskih oblastnikov v Indiji, da bo ta dogodek dal indijskim revolucionarjem dober material za protiangliško propagando, je bila upravičena. Kakor blisk se je raznesla vest o tem brutalnem umoru po vsej Indiji in razbula domačine do skrajnosti. Manchester v Američarju, kjer je bilo približno 500 Indijcev postreljenih, je znova okliven v spomnu domačinov, kajti sedanjí slovin ni po svojem značaju nič brutalnejši.

Ujetniki so bili zaprti v železniškem vozu pet ur med vožnjo iz Tierurja v Bellary, ne da bi se bil kdo zmenil sanje vso pot. Ko se je vlak ustavil v zadnje imenovanem mestu, je sprevednik odprl vagon in našel kup mrtličev, druge pa v nezvesti. Od sto Moplahov, ki so bili stlačeni v vozu, je bilo samo 36 rešenih. Mrtlič so bili strašno ogriženi, kar dokazuje, da so rešeni gristi drug drugega v divjem boju za zrak.

Britske vojaške oblasti se izgovarjajo, da niso zaprle Moplahov v voz z namenom, da jih zaduše, toda izgovor je zelo slab. Kakor poročajo iz Madrasa, priznavajo angleški častniki sami, da je poveljnik v Tierurju dobro vedel, da sto ljudi ne more prebiti, ako jih stlačijo v tako majhen voz, ki nima oken niti nobene luknje za zrak.

Iz Kalkute javljajo o ponovnih izgrelih in demonstracijah proti britski nadvladi. Položaj v Bombaju je tako slab, da se vlada ne upa več poročati resnice in enostavno javlja, da je "vse mirno".

RIBE LOVE Z ROKAMI PRI CONEY ISLANDU.

New York, N. Y. — Ob Coney Islandu je videti izredno prikazen. Na milijone rib se gnete pri obrežju, ki tehtajo od funta do funta in pol. Ljudje jih love z rokami in morje jih včasih vrže celo na obrežje. Ribe prodajajo po tri cente komad.

SODNIK — TIMOTAPEGI!

St. Louis, Mo. — Elmer Carson, tiskar, je prišel, da mu je mirovni sodnik Werremeyer iz St. Louisa prodal galono žganja za deset dolarjev.

VREME.

Chicago in okolica: V nedeljo nestalno in deževno. Temperatura v zadnjih 24 urah: najvišja 35, najnižja 30. Solnce žide ob 6:52, zaide ob 4:22.

PROSVETA

DOPISI.

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
Cene oglasov po dogovoru. Rokopis se ne vrača.

Naročnina: Zedinjena država (izven Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 na pol leta in \$1.25 za tri mesece; Chicago \$6.50 na leto, \$3.25 na pol leta, \$1.65 za tri mesece, in za inozemstvo \$8.00.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2657-89 So. Lawdole Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.

Datum v oklepaju n. pr. (Oct. 31-21) poleg vsakega imena na naslovu pomeni da vam je s tem davkom potekla naročnina. Povežite jo pravilno, da se vam ne ustavi list.

ZENSKA MANIFESTACIJA ZA RAZOROŽITEV.

Zenske so prvič nastopile odločno za razorožitev. V New Yorku je bila prirejena veličastvena manifestacija za razorožitev. Udeležile so se je ženske tujih narodov, med njimi tudi Japonke in Kitajke.

Kaj pa je še teh treba bilo, poreče navihani diplomat ali pa zagrizen militarist?

Da, neprijetno, zelo neprijetno je za diplomacijo in za militariste, da so žene povzdignile svoj glas za razoroženje. Kajti žene so vzgojevalke ljudstva. Mati ima največji vpliv na dete, pa naj bo revna ali bogata. Ali žene tudi najbolj trdo zadene vojna, čeprav ne odhajajo kot bojevnice na bojno fronto.

Vojna vzame materi sina, dekletu zaročenca, ženi soproga. Zdrav odhaja od doma, domov pride kot po-habljenec, ali se pa celo nikdar več ne vrne. Strašne so ure, ki jih žene preživijo doma v strahu, ko na fronti divja strašna bitka. Mati se je mučila skozi dvajset let, da je vzgojila sina, ki mora v vojno na "sovražnika", ki ga ne pozna in kateri mu nikdar v njegovem življenju ni storil kaj žalega. Nekega dne izve, da je padel na bojišču. Mati premišljuje o njegovi smrti. Vprašuje sebe, če je bil kdo tam poleg njega in mu podal požirek hladne vode, za katero je prosil milo. Kakšne so bile njegove muke, predno je zatisnil oči. Ali je trpel, se zvijal v smrtnih krčih in klical mater na pomoč, ali je bila njegova smrt hipna, trenotna? Tako vprašanje razjedajo materi srce in zaradi tega bolje razume, kaj je vojna, kot njen sin, ki je odšel, omamljen od atmosfere navdušenja, in se ni nikdar več vrnil. Sin je mrtev, mati je še živa in trpi. Tako je z dekletom, katere zaročenec je odšel v vojno, še hujše je z ženo, kateri je mož zapustil kopo nedorastlih otrok. Žene trpe še mnogo let po končani vojni, možje, ki so padli na bojni poljani, so prestali trpljenje.

To je tisti vzrok, zakaj žene manifestirajo za mir, za razoroženje in proti vojni.

In da je ta ženski čut razvit po vseh deželah, pokazuje manifestacija žen v New Yorku, katere so se udeležile tudi žene tujezemskih narodov. Tako kot čuti Američanka, tako misli Japonka, Kitajka, Jugoslovanka, Italijanka ali Nemka. Žene po vsem svetu navdaja samo ena misel: "Mir in konec vojni!"

So pa pač tudi izjeme med njimi, saj smo doživeli v zadnji vojni, da so nekatere žene celo kot bojevnice odšle na fronto. V vsakem narodu so posamezne take žene, ki nimajo nič ženskega na sebi, ki so izjema, katera potrdi pravilo, da so žene za svetovni mir in ne za vojno.

KAKO SE VELIKA BRITANIJA RAZOROŽUJE!

Razoroženje, razoroženje je zdaj parola v javnosti. Ali pride res do razorožitve, ali saj do takega znižanja oroževanja, da se bo res kaj poznalo? Mogoče!

Če trezno sodimo stvar, kakor je bila sredi ali koncem oktobra, bosta militarizem in navalizem prav zanesljivo spravila velike države na rob propada, ako se ne napravi konec blaznemu oroževanju.

E. D. Morel, urednik za zunanje zadeve, je pisal koncem oktobra: "V sedanjem finančnem leta potrošimo za armado, mornarico in sile v zraku 207,794,000 šterling-skih funtov. Mi lahko prihranimo le 30,000 šterling-skih funtov, da se zakrpajo slaba posestva na Škotskem, ne moremo pa prihraniti 24,960,000 šterling-skih funtov na vojaški okupaciji v Mezopotamiji. Znižali smo naš graditveni program, ki smo ga smatrali neobhodno potrebnim, skoraj za polovico. Ali mi smo golob miru za washingtonsko konferenco v podobi štirih novih drednatk, katerih začetni troški znašajo za vsako drednatko od osem do deset milijonov šterling-skih funtov."

En šterling-ski funt znaša po sedanjih izmenjavi okoli \$3.75.

Tako je izgledalo britsko "razoroževanje" pred konferenco v Washingtonu.

Kaj bo sedaj? To bodo povedali diplomatje. Pravo resnico bo pa izvedelo ljudstvo, kadar se diplomatje odpeljejo domov.

WILBURTON, OKLA. — Lokalni

uniji rudarke organizacije U. M. W. of A. št. 1864 in 1127 pošilja ta komunikacijo, v kateri obsoja ta brata Wilkersona, radi njegovega stališča, katerega je zavzel v boju proti br. Howatu na zadnji mednarodni konvenciji, poleg je pa tudi Lewis prejel, kar mu gre.

Rezoluciji se glasila: United Mine Workers of America, lokalna unija št. 1864. Wilburton, Okla., 24. oktobra, 1921.

Ino. Wilkerson, predsednik 21. distrikta U. M. W. of A.

Mi, odbor, imenovan od lokalnih unij št. 1864 in 1127 pošiljamo to izjavo, ki obsoja br. Wilkersona radi njegovega stališča, katerega je zavzel v boju proti bratu Howatu na zadnji mednarodni konvenciji.

Mislamo, da je boljše zanj, ako se zanima za zadeve v njegovem lastnem distriktu, mesto da se bojuje proti takemu predsedniku, ki gleda na interese članstva in ki se bojuje vrlu in sam proti kamskemu industrijskemu sodišču.

Zaključuje se, da se po ena kopija te resolucije pošlje "Mine Workers Journalu" in drugim delavskim listom.

Odbor lokalne unije št. 1864 Roy Brown, J. S. Epps, Jas. O. Davidson.

Odbor lokalne unije št. 1127 A. M. Haup, Odis Emmet, Thos. Gest, John Lewis, predsednik združenih premogarjev v Ameriki.

Ker so člani lokalni unij št. 1864 in 1127 U. M. W. of A., je mnenja, da je boj med bratom Howatom in Lewisom, politični boj in ne odobravamo obsojbe nad bratom Howatom od strani mednarodne konvencije in ker odobravamo bojevanje brata Howata proti industrijskemu zakonodajstvu Kansasa, mislimo, da bi ga morali v tem boju podpirati vsi glavni uradniki. Boj med bratom Howatom in Lewisom ne soglašajo z načeli naše unije. Valed pomanjkanja dela v deželi in valed prihajajočega boja "glede plačilne lestvice v aprilu mislimo, da bi se ne smeli porabiti nobene denarja v svrhu, katere bi razdvajale naše vrste.

Valed tega člani lokalnih unij št. 1864 in 1127 protestiramo proti asessmentu v znesku \$3, katerega je naložila zadnja mednarodna konvencija. Sklene se, da bi moral br. Lewis obratiti pozornost nekaterim opazkam od strani ameriškega rudarskega kongresa, mesto, da vstvarja razdor v lastnih vrstah. Br. Lewis obsojamo, ker je suspendiral br. Howata brez zadostne in nepristranske preiskave, kar se je storilo brez pomoči članstva 14 distrikta.

Kopije te resolucije pošiljamo na United Mine Workers Journal, bratu Howatu in raznim delavskim listom.

Odbor lokalne unije 1864 Roy Brown, Jas. G. Davidson, J. E. Epps.

Odbor lokalne unije 1127 A. M. Haup, Thos. Gest, Odis Emmet.

Richwood, W. Va. — Poročati imam žalostno vest, da je dne 30. oktobra priljubljeni naš rojak John Lavrie postal žrtev nezgane. Pokojnik je bil star 35 let, doma iz Muljave pri Sv. Vidu na Primorskem. Dne 30. oktobra se je podal ob 9. uri zvečer iz šotarišča 54., kjer je bil zaposlen. Brikone je mislil iti v sosednjo šotarišče, ki je oddaljeno nekaj 15 minut. Ni ga bilo nazaj in mi smo drugi dan gledali, zakaj se ne povrne. Komaj kakih 100 čevljev prož od šotarišča smo ga našli mrtvega ležati na železniškem tiru. Na vratu in na glavi je imel znamenja umora, ki je bil videti, da se je izvršil še pred kratkim. V žepa je imel kakih 23 dolarjev in nekaj centov, torej očitno, je bil to umor iz maščevanja.

Ravno tisti dan so bili veliki nalivi in smo ranjkega šele drugi dan petjali v mrtvašnico v mesto, ki je oddaljeno kakih 20 milj od tod. Mostovi, čez katere pelje železniška proga so večinoma leseni. Preko enega smo se dospeli toda drugega je odnesla voda in v tem času, ko smo bili na sredi med obema vodnima strugama, je odnesla tudi oni most, čez katerega smo se še pripeljali. Tako ni

smo mogli ne naprej niti nazaj s vozom in ranjki je moral ležati na vozu oči ponedeljka do četrka. Ko je voda nekoliko otekla, smo ga mogli nositi naprej kakih 15 milj po železniški progi, ki ni imela mostov.

Ranjki je bil član SNP, dobro poznan med rojaki v Duluthu, Minn., kjer je tudi lastoval nekaj zemlje. Pogreb se je vršil dne 4. novembra. V starem kraju zapuščajo pokojnik stariše in dve sestri; če ima kakoga sorodnika v Ameriki, mi ni znano. — Poročevalce.

Ely, Minn. — Dne šestega decembra se vrše v tem mestu "volitve" za tri aldermane in sodnika, kateri so izvoljeni za dobo dveh let. Delavci, ko pojedete na ki so izvršene na volilni dan, se voliče, volite previdno! Napaka, ne dajo več popraviti do prihodnjega termina, poleg tega pa imajo tudi lahko dalekosežne posledice. Volite za ljudi ki jih poznate kot poštene, pravične in delavcem naklonjene. Ne dajte se zapeljati od ljudi, ki jim je deveta briga kaj se in vami godi če je izvoljen vaš sovražnik; oni so sebičnejši, ki propagirajo za svoj dobiček in v vašo škodo.

Imeli smo volitve leta 1913, katere so gotovo marsikomu ostale še v dobrem spominu. Takrat se je tudi dobro agitiralo za — Prišlo pa je kesanje — ali prepozno. Ljudje, ki so se vrezali po lastni krivdi, dolže zdravniku kot povzročevalca bolečine, toda ni tako; in pametni ne vernejo v take pripovedke.

Naš stari "sodnik" se je že že večkrat izkazal prijatelja delavcev, in takega sodnika mi rabilimo, "poštenjaka", ki se ne da podkupiti od nobene stranke delavcem nasprotne in kakorimih sodnikov je na žalost le malo dandanes po svetu. Voliči naj dobro premislijo prej ko oddajo svoj glas, ker lahko se dogodi, da se bomo po volitvah prav bridko kesali nad storjenimi napakami. — Poročevalce.

Book Springs, Wyo. — Ptiš kukavica in kapitalist bi se zelo dala primerjati v vsem svojem početju in izkoriščanju svojih sopolci oz. soljudi. Kukavica pride vaako spomlad, ter poječ svoje enakomerno pesem se drži po grmovju in gričevju. Po takem grmovju in svetu pazi na stržka, da ga izide, kje si je napravil gnezdo in mu tam med vejicoma jajca nanesa svjbe. Stržek je vesel, ko pride domov in vidi debelejše jajce med svojimi manjšimi in zredi iz tega jajca ptico kukavico. Nerasumen stržek hrani mlado kukavico ravno tako kakor svoje stržke, a kukavici vraste dolg vrat, da dobi ona svo hrano, do katere ne morejo posesti mali stržki in tako ginevajo valed lakote in končno poginejo. Stari stržek vrže svoje mladice iz gnezda in potem hrani dobro se redečo kukavico, ki ji končno že komaj primaga zadosti živeža.

Ali ni to lepa primera z našimi kapitalisti, dandanašnjim vladajočim sistemom. Iz jajca, katerega nam je znesel kapitalizem, se je izlegla Ameriška liga. Ta ptič je "napreden" in je že sedaj stegnil vrat po celih Združenih državah. Proletarci nepremišljeno pristopajo k ligi, organizaciji, ki očitno ne prinaša nikake koristi. Ali je to kako podporno društvo? Ta liga je za razbijanje stavk in obrambo kapitalizma pred upravičenimi zahtevami delavskih unij.

Še eno jajce imamo, iz katerega je ptič že stegnil svojo glavo in po nekaterih mestih se tudi že izjavil. Temu izjavljencu so dali ime "open shop". In tega ptiča so proletarci sprejeli ter ga rede, da se je že raztegnil od morja do morja.

Proletarci, ki ste svobodnega mišljenja povejte svojim sodelavcem, da je v resnici tako. Sami lahko slutite, kaj se bo izcimilo iz "open shopa", ako mu boste prepustili razvijanje. Delati boste za njega od 6 do 8 ure zvečer in poleg tega boste imeli plačo, da bodo vaši otroci ginevali valed pomanjkanja.

Kdor bere delavske liste, je lahko zapazil v marsikaterem, da je bila pred 48 leti v jeseni plača po \$3, na spomlad pa je nenedoma padla na \$2. Ravno tako zna priti v tem letu, kakor poroča "New Day". Ali hočemo dopustiti, da bi se tako nadaljevalo. Treba je, da se postavimo v bran in pokažemo, da še hočemo žive-

ti. Da se postavimo v bran pa je treba organizirati se in treba imeti poduka, kako naj se bojujemo. Ta poduk pa lahko dobimo samo v naših listih. Ne! nasprotniki so organizirani in so edini v boju proti nam; tako moramo biti tudi mi in organizirati se v eni sami veliki uniji, ki bo zadostno protitež proti nasprotniku. Delavci pristopajte k naprednim organizacijam. — Proletarci.

San Diego, Cal. — Pred nekaj meseci sem dal pripočiti tri pisma od mojega bratrance iz stare domovine, ki je pisal o zavratnem umoru ponesnika Kreka, v Ločnici pri Medvodah, na Gorenjskem. Ker sem prejel razna pisma od rojakov širom Združenih držav, povprašujoče za nadaljne novice glede sodbe, hočem na tem mestu objaviti pismo, ki sem ga ravno prejel iz domovine. Pismo se glasi:

"Dragi bratranec Ivan! — Z velikim veseljem sem pred kratkim prejel Tvoje cenjeno pismo z osimimi izreki. Prosvete, katere sem, prav z veseljem čital. Dopis od zavratno umorjenega Janeza Kreka, je pa že prej poslal v domovino Govejki France, ki se nahaja nekje v Ameriki. Z velikim zadovoljenjem in tolažbo so ga čitali in dali drugim čitati, Krekovi vnovi.

Poročna obravnava se je vršila dne petega septembra od 9 ure dopoldna pa do 11 ure pred polnočjo. Marijana Krek je obsojena v smrt ne vešala. Katarina Alič je bila po uplivi svojega pravnega zagovornika odpuščena iz zapora. Marijana je 7 dni in 8 mesecev, porodila deklico, za katero se neve, kdo ji je oče. O obsojenki krožijo razne vesti katerim ni dajati nobene odgovornosti. Govorilo se je, da je dete takoj naslednji dan po obsodbi umrlo in da so njo takoj naslednji dan premestili iz ljubljanskih v mariborske zapore, kjer se bo baje dopolnila njena usoda. Zatem so že zopet krožile druge vesti, ki so prve naravnost pobile, itd. O sedanjem stanju obsojenke nihče ne ve zanesljivo.

Fračeta Alič orožništvo do sedaj še ni dobilo, sploh nihče ne ve kje se nahaja.

Sporočiti Ti imam izreden smrtni slučaj, ki se je odigral pri našem sosedu Vahtarju. Jakovca Katra iz "Gut" je na paglama zbolela in želela župnika, po katerem so poslali župnika in cerkovnik sta začela svojo pot, ker se pa cerkovnik ni dobro počutil, ju je vzela pot trikrat dalje nego po navadi. Vse akoci je župniku odbrdo odgovarjal pri zadnji besedi amen se je pa čul zategli "a-a-a..." V tem hipu se je zgrudil mrtev na tla. Bil je 78 let star in čudovito pri moči, par dni pred smrtjo je še barval streho na stolpu pri sv. Katarini. Deset dni po njegovi smrti je tudi prej omenjena bolnica umrla. — Anton."

S tem mislim, da sem ustregel želji vsem, ki so se zanimali za Krekovo smrt. — John F. Bernik.

Leteč avtomobil v Franciji.

Pariz, 25. nov. — Poizkušnja z avtomobilom, ki se lahko dvigne v zrak in leti kakor vsako letalo, se je dobro obnesla. Avtomobil izgleda kakor navaden avto, samo da ima zložena krila ob straneh in dva motorja. Eden motor je za vožnjo po tleh, drugi, ki ima 300 konjskih sil, pa za polet v zrak. En sam pritisk ročke razprostre krila in avtomobil se dvigne v zrak.

Anatole France apelira za Saccu in Vanzettija.

New York, N. Y. — (Federated Press.) — Anatole France, največji živeči francoski pisatelj, ki je pravkar prejel Nobleovo nagrado za literaturo, je poslal tukanjmu liberalnemu tedniku "The Nation" pismo, v katerem apelira na ameriško ljudstvo, da naj bo pravično napram Saccu in Vanzettiju in jima reši življenje.

Japonska ima regenta.

London, 25. nov. — Iz Tokija poročajo, da je japonski prestolonaslednik Hirohito proglašen regentom. To se je zgodilo najbrž radi tega, ker je mikado nezdravljivo bolan.

IZ DELAVSKEGA SVETA.

(Federated Press.)

Rudarji v Arkansasu so na svoji okrožni konvenciji v Fort Smithu sklenili, da bodo mesečno prispevali \$16,000 za izprte rudarje v Texasu.

Stavka rudarjev v južnem Colorado, zaposlenih pri Colorado Fuel & Iron Co., se nadaljuje.

Stavka krojačev v New Yorku se bo najbrž vlekla dolgo časa. Organizacija krojačev je odklonila vsak kompromis.

Stavke v Italiji. Velike stavke so izbruhnile in se razširile po vsej Italiji. Mornarji, pristanišni delavci, železničarji in kovinarji so v boju proti znižanju meze in za odpravo fašističnega morilskega sistema.

IZ SOVJETSKE RUSIJE.

Sovjeti konfiscirajo. Svet ljudskih komisarijev je izdal novo naredbu, s katero zaplenja vse v posesti zasebnikov se nahajajoče tuje valute, dalje orožje in vojni material, letala, brzojavni, analirane vrednostnice, avtomobile, motorna kolesa, srebro, denar in dragulje. — Sploh vse, kar so si ruski veržniki na novo nabrali, odkar je sovjetska vlada zadnjič dovolila, da se uvede zasebna last.

Moskva, 24. nov. — Revolucijonarno sodišče je obsodilo na smrt tri sovjetske uradnike, ki so ukradli ton usnja iz vladnega skladišča. Ostali sokrivi so dobili po tri leta zapore.

Leon Trockij, vojni komisar, je dejal delavcem v svojem govoru v arzenalu v Tulu, da je izdelovanje orožja še potrebno vpričlo sovražnega obnašanja Poljake in Rumunije. Sovjetska Rusija — je rekel Trockij — daleč nadkriljuje Poljake in Rumunce po številu vojaštva in sposobnosti-poveljnikov, toda orožja nima toliko kot ga Francija navozi na Poljsko in v Rumunijo.

Razne vesti.

Slivovka za papeža. Delavski list piše: Pred kratkem je obiskala češka klerikalna delegacija papeža in mu nesla mnogo darov. Nek moravski list piše, kako različen so bili mili darovi za papeža. Mlada gospodična je pokleknila pred prestol in ponudila "sv. očetu" fino hamaško pecivo. "Kako prijeten vonj," je rekel papež in pokusil najbolj slodice moravske pecivo, ki pa je bilo že skoro plesnivo valed dolge poti v Rim. Nato je poljubil religijo na papeževem čevlju nek župan malega moravskega mesta in ponudil "sv. očetu" sodeček slivovice z besedami: "Naša narodna pijača." Če je njegova svetlost pri prejemu slivovice izjavila, da ima dober vonj, dopisnik ni poročal kakor tudi ne če bo spil slivovico papež sam ali pa njegovi kardinali. Mogoče bodo katoliške protialkoholne zveze sledile temu slučaju. Če so že češki klerikali ponosni na svojo narodno pijačo na Moravskem in celo papež ni nič ugovarjal proti nji, tedaj je gotovo, da zastopnik svetega duha nima nič proti čepljevemu duhu.

Ženske ministri v Kanadi. Dve kanadski provinci ste izvolili v ministrski kabinet ženske in pričakuje se, da bodo tako storile tudi druge kanadske province. Po nedolgem času bodo v kabinetih vseh strank v Kanadi imeli svoje ženske članice. Prva ministrica je bila v Kanadi mrs. Ralph Smith iz Vancouverja in sedaj je stopila v vlado mrs. Irene Paribly pisateljica morskih romanov in nekaka ustanoviteljica kanadske literature. Bili je dolgo časa voditeljica ženskega političnega gibanja, ki ima sedaj veliko moč in moški ministri lahko z resnostjo računajo, da jim preti radi velike moči ženskih glasov izguba številnih stolčkov.

36 mrtvih v izgreduh na Irskem.

Belfast, Iraka, 25. nov. — V krvavih bojih, ki divjajo tukaj med protestanti in katoliki ne od ne-delje, je bilo do danes 36 oseb ubitih in na stotine ranjenih. Vlada je poslala vojaške čete za potlačanje nemirov.

SODNIJSKA PREPOVED PROTI ZNIZANJU VOZNE.

**SANJE O ZNIZANJU VOZNE
SO BILE KRATKE.**

Obravnava o snižanju voznine se
vrši 2. decembra.

Chicago, Ill. — Zgodilo se je tako, kot je povedala Prosveta. Državna komisija je izdala odredbo, po kateri se snižuje voznina na cestni železnici od osem na pet centov. Komisija je izrekla to snižanje šele po tem, ko je najvišje državno sodišče izjavilo, da zadeva ne spada pred sodišče, ampak je stvar državne komisije, da jo reši.

V ardu popoldne se je izvedelo, da je državna komisija odločila, ko je najvišje sodišče podalo svoje mnenje, da se voznina snižuje in da snižanje voznine stopi v veljavo v četrtek o polnoči.

Ko je bil odlok izdan, so advokati kompanije ali na delo in izdali petico, da sodišče izda prepoved proti snižanju voznine. Kompanija se je obrnila na zveznega sodnika Carpenterja, ki je peticiji ugodil in odredil, da se zaslišanje vrši dne 2. decembra pred tremi sodniki.

Cestnoželezniška družba se lovi za navadne bilke. V svoji peticiji navaja, da ji je bil odlok komisije izročen pozno zvečer, da bo imela družba izgubo, da jo ugrožajo bankrot itd.

Ko je bila ob času guvernerja Lowdena, ki je bil naklonjen velikim korporacijam, od komisije povlašena voznina od pet na osem centov, ni cestnoželezniška družba prav nič dvomila, da ima državna komisija pravico povlašiti ali pa snižati voznino. Zdaj sodi kompanija drugače.

Stvar je pa tale: Ako nima državna komisija pravice povlašiti ali snižati voznine, je nepotrebna. Treba jo je odpraviti, da se tako prihrani denar davkoplačevalcem. Najvišje zvezno sodišče je preje že večkrat odločilo, da imajo države pravico snižati ali pa povlašiti voznino na železnicah v svojih mejah. Najvišje državno sodišče je podalo razsodbo, da ima komisija pravico povlašiti ali snižati voznino in da se sodišče ne morejo vmešavati v zadeve, ki spadajo pred komisijo.

Ta fakta so danes znana. Zategadelj bo ljudstvo pazno sledilo, kako se stvar razvija. Razni tovarnarji so rekli, da cene padajo in za to je treba snižati mezde. In snižali so mezde.

Mezde so torej bile snižane! Zakaj mora ljudstvo plačevati voznino in plin po odurnih cenah, ako so cene padle? Ali imajo družbe, ki se pečajo a transportacijo ali produkcijo plina kakšne posebne privilegije, da lahko izkoriščajo ljudstvo? Ako družbe pravijo, da bodo imele izgube, je dokazano, da imajo v vodstvu nekompetentni ljudi, ki jih je treba odstaviti. Že večkrat so eksperti izjavili, da ima cestnoželezniška družba v Chicagu najslabši sistem. Dolžnost ljudstva pa ni, da krije izgube, ki jih napravi nekompetentno vodstvo, ker nima ljudstvo pravice, da nastavi ravnatelje kompanije.

IZBRUH NOVE HISTERIJE.

Chicago, Ill. — Lokalno kapitalistično časopisje zopet tuli o "revoluciji" in "bombah", ki bodo baje deževale na Chicago jutri, to je v nedeljo 27. novembra. Za jutri je namreč sklican protestni shod proti obsodbi znanih dveh italijanskih delavskih organizatorjev Saccota in Vanzettija, in sklicanje tega shoda je pretreslo prodane častikarke duše, do zadnjega človeka. Že nekaj dni kriče, da je protestni shod signal za "strašno nasilje", ki mislijo izvršiti anarhisti in komunisti v svrhu osvoboditve dveh Italijanov. Od kod imajo "informacije" o katastrofi, ki se vali nad naše grotno mesto? Dobili so jih iz italijanskega anarhističnega lista "Umanita Nova", ki izhaja v Milanu? Torej anarhisti v Milanu so pred enim mesecem napovedali, kaj se ima zgoditi dne 27. novembra v Chicagu!

Namen historije je prozoren. Oplasti hočejo delavce, da se ne udeležijo shoda, kakor bodo potem zaničljivo pisali, da je bil shod flakso. To je razvidno že iz tega, ker listi — posebno se odlikuje

"Tribuna" — namigujejo, da so pripravljene čete policajev in zborovalci bodo aretirani še predno se odpre shod. — Kar je pametnih ljudi v Chicagu, se smejejo najnovejšim izbruhom kapitalistične historije.

KAMPANJA ZA PORODNO KONTOLO V NEW YORKU.

New York, N. Y. — (Feder. Press). — Več tisoč oseb je napolnilo gledališče Park pred par dnevi, kjer se je vršilo javno predavanje o porodni kontroli. Predavatelj sta bila mrs. Margareta Sanger in Harold Cox, prejšnji poslanec v angleškem parlamentu. Gledališče je bilo tako natlačeno, da je več sto oseb moralo oditi, ker ni bilo prostora. Tako reklamo je naredil predavatelj katoliški nadškof Hayes, ki je bil najel policijo za razbitje prvega shoda pred deseti dnevi. Zda ni nihče motil zborovanja, čeprav je bilo dosti policajev v gledališču in okrog ducat policijskih stenografov je zapisalo vsako besedo, ki je bila izgovorjena. Med poslušalci je bilo nabranih \$3000 za materniško kliniko, na kateri se bo poučevala porodna kontrola.

SOLA ZA STAVKOKAŠTVO.

Chicago, Ill. — Šmokavzarsko časopisje je priobčilo medeno spisanost vest, v kateri pripoveduje, da je organizacija pekarskih podjetnikov kupila poslopje, v katerem se ustanovi pekarska šola. V tej šoli se bodo delavci učili pripravljati kruh na "znanstveni" način, da postanejo predelavalci v pekarnah.

Jasno je, da bo v par letih zapustilo več delavcev to šolo, kot potrebujejo predelavcev v pekarnah. In ker ne morejo sedanjih predelavcev kar meninji in tebihi spoditi, je očitno, da žele pekarski podjetniki imeti veliko rezervno armado izučenih pekarskih delavcev, da jo izkoristijo za stavkokaštvo. Sedanja stavka je pokazala, da so pekarski podjetniki, ki lastujejo velike krušne tovarne, hudo udarjeni. Še so tudi že stekali, da je bilo stavkokaštvo lahko dobiti, toda za delo niso bili, čeprav največ dela v krušni tovarni izvrše stroji. Kruh ni bil dosti prida in pekarski velepodjetniki so izgubili veliko konvencij.

FORDNEYJEV TARIF PODRA- ŽI POTREBNOŠČINE.

Washington, D. C. — Ogromna večina ekonomistov se je izrekla, da Fordneyjev tarif podraži življenske potrebščine. Oddelek za trgovske preiskave na univerzi je obrnil do vodilnih ekonomistov v Združenih državah, da podajo svojo sodbo o tem tarifu. Ogromna večina se je izrekla proti njemu.

Ta sodba ekonomistov ostane najbrž glas upijočega v puščavi, ker je v kongresu in senatu prav malo ekonomistov, ampak tam odločajo juristi, ki imajo večino in prav malo razumejo o ekonomiji.

POLICAJ NA MOTORNIJU HLADNOKEVNO USTRLEJEN.

Wichita, Kans. — Robert Fitzpatrick, policaj na motorciklu, je ustavljal avtomobil, v katerem so bili trije moški in dve ženski. Ukazal je njim, da naj mu sledijo na policijsko postajo.

Tovariš, ki je bil s Fitzpatrickom, izjavlja, da je eden izmed trojice potegnil samokres in odpal pet strelcev na Fitzpatricka, na kar se je avtomobil zapodil z visoko hitrijo po cesti in kmalu izgubil izpred oči.

KOBI RAZBITE VLAČILNE LAJZE VREŽNE NA OBRZJE.

New York, N. Y. — Morje je vrglo na suho več kosov vlačilne lajze "Sea Eagle", ki je vlekla ladjo "Eola". Na vlačilni lajzi je bilo devet mornarjev, na škuni pa dvajset. Boje se, da je moštvo obeh ladij izgubljeno.

BRIAND ODPOTOVAL DOMOV.

New York, N. Y. — Aristide Briand, francoski ministri predsednik, ki se je mudil dva tedna na razorožitveni konferenci v Washingtonu, je 25. novembra odpotoval domov.

GRD ROPARSKI UMOR!

Mlada žena umorjena; svak osumljen umora.

Chicago, Ill. — Ko je mehanik Charles H. Sharples prišel tri četrtna na sedem domov od dela, je alial plakati njegovo dete, staro trinajst mesecev. Družina, ki stanuje zdelaj, ga je aliala prihajati. Sharples je vzel dete iz zibel in je tekkel v bližnjo sobo. Tu je našel svojo soprogo ležati na postelji. Bila je že mrtva in mrtva. Okoli vratu je imela namenja, kakor da je zadavljena. Kamenje poklicani zdravnik je konstatiral, da je bila mlada žena zadavljena. Sharples je izpovedal, da je fmel v mali omari pet in šestdeset dolarjev in bančno knjižico. Denar je izginil, bančno knjižico so našli v pepelu. To dokazuje, da je bil izvršen roparski umor.

Kdo je zločinec? Policija je takoj napravila svojo teorijo. Prijela je Thomas Catherwooda, soproga Sharplesove sestre. Svojo teorijo gradi na okolišninah dokazov. Catherwood je nekaj časa brez dela, mrs. F. X. McCune je pa izpovedala, da ji Sharplesova izpovedala, da je bil Catherwood pri nji, ko je prišla k nji, da ji kupi nekaj blaga za otroško obleko, ko pojde v mesto. McCunova je haje tudi sama videla senco skozi steklena vrata, a ker je brušeno steklo, ni mogla razločiti, kdo je prišel.

Eho vprašanje pa ostalo odprto. McCunova stane naproti Sharplesovi. In to vprašanje je, kako to, da ni aliala plakati deteta, ki je prišlo prav zanesljivo jokati, ko je bilo gladno in je nastal mraz v sobi, ker je pošel ogenj v peč. Zakaj ni McCunova aliala trdnika, ki je nastal valed boja, kajti mlada žena se je gotovo borila s svojim napadalcem in boj je povzročil več ali manj hrucka?

Catherwood taji dejanje, policija pa izjavlja, da je našla v njegovem žepu precej močno vrvičo, katere se je držalo nekaj temnih las. Te lase bo dala policija v preiskavo kemičarju, da dofene, če so laže umorjene žane.

OSTATI BO PRIČELI POSTAV- KE V VOJNE PRORAČUNU.

Washington, D. C. — Kongres-zbornici je bil predložen naknadni proračun, ki je zelo črtan. Originalna predloga je zahtevala, da se dovoli malekost sto devetdeset milijonov dolarjev. Zda je dovoljenih le sto štiri milijone dolarjev, ker je bilo črtanih šest in osemdeset milijonov dolarjev. Morarica je vprašala za sedem in dvajset milijonov dolarjev, dovoljenj ni bilo ničesar.

Veteranski biro je zahteval sto eden in dvajset milijonov dolarjev, dovoljenj je bilo pet in šestdeset milijonov dolarjev. Od teh milijonov jih pojde štirideset za strokovni poduk in pet in dvajset za bolnišnice. In tako so bile znižane tudi nekatere druge postavke, med katerimi je tudi dve sto tisoč dolarjev za zvezne brezplačne posredovalnice dela. Tako pa izgleda tista skrb, da se snižajo številu brezposelnih delavcev, kot govori zadnja črtana postavka.

KDO LAŽE: VELEBIZNIŠKO ČASOPISJE ALI MILJUKOV?

New York, N. Y. — Ameriško velebizniško časopisje je prineslo po celo kolono gradiva, da je Lenin zatajil komunistična načela in da je napravil kapitalistom velike koncesije. To se je zgodilo pred par meseci.

Zda je prišel v Ameriko Miljukov, velik podpornik Kerenskijevega sistema. Govoril je v mestni dvorani in dejal pred vsemi zborovalci, da Lenin ni dal prav nobene koncesije kapitalistom.

Miljukova je pozdravil ves ruski reakcijski in caristični element ob njegovem prihodu. Ali Miljukov je spustil maška iz vreče, ko so nazadnjaški elementi najmanj pričakovali, da se kaj takega zgodi.

Ko je govoril o koncesijah, je rekel: "Prisilni so na nekaj koncesij, takih koncesij, da sme privasno lastništvo vstopiti v doma-lsko obrt, ki je opisana kot delokrog za privatno inicijativo pri ustanovljanju malih industrijskih družb."

Ko je to povedal, je takoj zasuskal kopje, in je ponovil, kar je že večkrat izustil, odkar je padel Kerenskijev režim, o padcu so-

vjetske vlade. Iz tega ekstreme je prešel takoj v drugega in povedal nekaj zelo čudnega. Miljukov je rekel:

"Če boljševiki gredo, tedaj postoji alternativa, da reakcijski prevzamejo njih mesta ali da se Rusija razvije v kaos."

Nadaljeval pa je: "Nevarnost monarhističnega vpada, kakršnega je povzročil Karel Habsburg, je še nemogoča. Res je, da monarhisti niso popularni v Rusiji in vpostavljenju monarhije ne bi bilo trajno. Štiri leta revolucije so odprla kmetom oči, da vidijo socialno nevarnost v vpostavitvi monarhije. To je pozitivna pridobitev revolucije."

BOGAT MEŠETAR ARETIRAN KOT "RDEČKAR."

Chicago, Ill. — Policija je aretirala Moritz J. Leoba, netjaka Jacob M. Leoba, podpredsednika in blagajnika Sears, Roebuck & Co., bivšega člana šolskega sveta, milijonarja, zavarovalnega mešetarja, ker je razkazoval kinematografske slike o tretji internacionali v Domu cestnoželezniških uslužbencev. Leob je bil takoj izpuščen, ko je položil petdeset dolarjev porošstva v gotovini.

Majhno porošstvo pokazuje, da ni izvršil velikega greha, a detektivski sarient Lawrence McDonough dela iz te aretacije veliko vodo, velebizniško časopisje mu pa pomaga s frazami, da stvar izgleda važnejša kot je. Aretacija je bila izvršena, ker ni imel dovoljenja za razkazovanje kinematografskih slik.

Radovedni častnikarski poročevalci so hitro tekli k njegovemu stricu Jakobu in ga vprašali, če je Moritz njegov netjak. Stari mož je pritrdil in je rekel, da je še zdajnej z obžalovanjem vzel na znanje, da se njegov netjak zanima za socialistične teorije.

Moritz je zahteval, da ga sodijo porotniki in ne municipalni sodnik. Stvar je malenkostna, a nekateri šmokavzarji so napisali kolono o nji. Kajti policija sama prizna, da ni bilo podlagajočih govorov v dvorani in da so gledalci mirno razšli, ko je bil Leob aretiran.

Vojaki v Italiji streljajo na invalida.

Rim, 25. nov. — Včeraj se je zbralo več sto invalidov pred zborniško palačo z namenom, da demonstrirajo za svoje zahteve, namreč da jim parlament dovoli podporo. Med invalidi je bilo največ takih, ki trpe na jetliki. Vojakstvo je pa dobilo povelje, da razžene bivše vojake, in ker se invalidi niso dali prepoditi zlepa, so vojaki streljali nanje in dvajset invalidov je bilo ranjenih.

PRAV NOBENEGA NESOGLAS- JA NI!

(Nadaljevanje s prve strani.)

tero je sem brzojavil preds. "Izobraževalnega društva" na Kitajskem; po kateri so japonski interesi podžgali ljudstvo, da je prišlo jemati denar iz dveh bank na Kitajskem, da se tako omaja kredit Kitaja pred konferenco.

Huangjenpej, vzgojitelj in učitelj, ki je odpisal brojavko svojim tovaršem v Washingtonu, pravi, "da je namen vseh teh nemirov, vstevil ponudbo mandžurskega militarista Čangtsolima; ki je financiran od Japonske, po kateri se naj posodi bankam denar, da si pomagajo iz sedanjih težko, prikazati Kitaj, da niso njegove finance stalne, da se tako vpliva na washingtonsko konferenco."

Slovenska Narodna



Podporna Jednota

Ustanovljena 9. aprila 1904.

izbora 17. junija 1907 v državi Illinois.

GLAVNI STAN: 2657-59 SO. LAWDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS.

Izvrševalni odbor:

UPRAVNI ODESEK:
Predsednik Vincenz Calmar, 2657 So. Lawdale Ave., podpredsednik Anton Stratt, Box 140, Caneburg, Pa., gl. tajnik Matthew Turk, tajnik bolnišniškega odbora Paul Berger, gl. blagajnik John Vozlich, upravni tajnik Filip Gidlin.

POROTNI ODESEK:
John Underwood, predsednik, 408 Hay St., Springfield, Ill., Martin Schumaker, Box 270, Burlington, Ohio, Jan Radlich, Box 422, Smithton, Pa., Frank Searsh, 2600 Prosser Ave., Cleveland, Ohio.

OSREDNJE OKROŽJE: Paul Berger, predsednik, 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill. VZHOVNO OKROŽJE: Jacob Ambrosic, Box 280, Moon Run, Pa., Anton Radlich, Box 72, Wick Haven, Pa. ZAPADNO OKROŽJE: Anton Sular, Box 104, Green, Kans., na Jangopad, Lee Kukur, Box 346, Gilbert, Minn., na severozapad.

Nadzorni odbor:

Matt Petrovic, predsednik, 297 E. 140th St., Collinswood, Ohio, Jakob Ambrosic, 418 Pierce St., Eveleth, Minn., Peter Bernik, 2123 S. Harding Ave., Chicago, Ill.

Tiskovni odbor:

Vincenz Calmar, John Underwood in Matt Petrovic.

Združiteni odbor:

Predsednik: Frank Alot, 2124 So. Crawford Ave., Chicago, Ill. John Triloff, Box 121, Lawrence, Pa. Jellie Owen, 242 Englewood, Detroit, Mich. Jos. Shuk, 1101 E. 62nd St., Cleveland, Ohio. Mary Udeh, 1644 So. Racine Ave., Chicago, Ill.

VRHOVNI ZDRAVNIK: Dr. F. J. Kara, 6203 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio. ODGOVORNI UREDNIK "PROSVETA": Jale Zavratnik.

JOSOF: "Korupcija" v gl. odborih, ki deluje v glavnem svetu, to veči tiskati VSA PISMA, ki se vnašajo na pošto gl. predsednika in sodstva Predsedništva S. N. P. J., 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE BOLNIŠKE POSPORE SE NASLOVE: Bolnišnični tajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

DENARNE POSILJATVE IN STVARI, ki se tičejo gl. izvrševalnega odbora in jednote vsebuje na naslov: Tajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE V ZVEZI S BLAGAJNIŠKIMI POSLI se pošiljajo na naslov: Blagajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

Vse pritožbe glede posiljanja v gl. izvrševalnem odboru se naj pošiljajo M. Petrovici, predsedniku nadzornega odbora, glavar naslov je zgoraj.

Vsi prisilni na gl. porotni odbor se naj pošiljajo na naslov: John Underwood, 408 Hay Street, Springfield, Ill.

Vse pritožbe proti uredništvu glasila se naj pošiljajo na naslov: Predsedništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

Vsi dopisi in drugi spisi, namizila, ogledi, naročila in vsi drugi vsi kar je v zvezi s glasilom jednote, naj se pošiljajo na naslov: "Prosveta", 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

NAČIONALIZACIJA RUDNI- KOV JE POSTALA PO- TREBNA.

(Nadaljevanje s prve strani.)

Brophy je razložil, da je zvezna obrtna komisija pronašla, da je Pittsburgh Coal kompanija, ki producira največ mehkega premoga, pričela z glavnicno tisočdolarjev, a ta glavnicna je bila pomnožena na trideset milijonov dolarjev. Za deset milijonov je izdanih prednostnih delnic, za dvajset milijonov teh delnic je navadna voda, kajti zanje ni bil nikdar plačan en cent.

Razpravljal je tudi na široko, kako se zdaj trati človeška delovna sila in kako malo se brigajo podjetniki za varnost rudarjev. Vsako leto je povprečno ubitih dva tisoč pet sto rudarjev, okoli trideset tisoč je pa ranjenih.

Končno je Brophy prešel na nacionalizacijo rudnikov in dokazal, da je skrajni čas, da se ta industrija nacionalizira.

Drugega izhoda ni. Njegov govor je napravil globok vtis na poslušalce.

NOVICE IZ JUGOSLAVIJE.

Oster boj med klerikalci. Še pred nedavnim smo konstatirali, da sta med klerikalci dve struji: prva klerikalistična (ali realno tercijalska), ki zahteva popolno nadvladje duhovščine nad ljudstvom, druga pa je tkzv. krščansko-socialna. Med obema je oster boj. To nam kažejo tudi naslednje besede klerikalistične "Naše moči": "Kdo je kriv, da ni več krščanskih poštenih družin? Če pa so še, niso po naši zaslugi, ker krivci smo sami, da jih ni več. Vzgojili smo politične kristjane, vzgojili člani krščanskih društev, vzeli pa družini ono, kar označuje je sv. Pavel v pismu Efžanom... Moža in sina, očeta in hčere smo vzeli družini in jih pognali na politično arena. Razpalili smo strasti, vzeli duha in nadomestili ga s pompom in parado. Tako stoji mo le prepogosta po krivdi oficijelnih voditeljev na tem, da organizacije (n. pr. III. red sv. Frančiška, Marijine družbe), n. m. r. j. — Lepo priznanje je to. Iz njega stije na eni strani najreakcijsnejši duh klerikalizma in srednjeveške teme, na drugi strani pa potrjuje dejstvo, ki smo ga mi že nešteto krat beležili, da so klerikalci vero grdo zlorabljali v svoje politične svrhe in, kakor tu smi priznavajo, pokvarili s tem krščanske družine.

Študija o Kočevski železniški svezni z Jadranskim morjem. Hud preprič je nastal v Jugoslaviji, ali naj se gradi Musilova proga ali pa Klodiš-Hrovatova Musilova gre po Kajfeševih in Anerspergovih gozdih, Klodiš-Hrovatova po vaseh v kočevski kotlini. Stvar je treba preudrati. Kajfeš in Anersperg imata gozde, in bi rada izvažala les po železnici, kar na debelo. Sitnost pa je s to progo, ker ima 25 metrov dviga in pa medvedki se nahajajo v kočevskih gozdih. Ta železnica bo torej manj vošila, ker je prestrašna, kakor pa ona Klodiš-Hrovatova, ki ima le 15 metrov dviga in je 10km krajša. Glasoval bom za železnico po kočevski kotlini, ker ne verujem, da bi kočevske medvedke navadili na vožnjo, v kočevski kotlini pa prebivajo ljudje, ki se kaj radi vožijo po železnici. Vrh tega se bojim Musilove železnice, ker če bi propadla vošila, bi nas na vožnji medvedki napadli. To ne bi bilo prav prijetno. Da se nahajajo res medvedki v Kočevju, mi je pravil neki poslanec, ki je imel tam doli shod, pa ga je prišel pod okno medved poslušat. Torej je napravila železnica za naše prijatelje Kočevjarje, ne pa za — medvede.

Nove banke po 10 dinarjev so pripeljali iz Amerike v Belgrad. Na eni strani je naslikan orjak, ki obrača kolo, na drugi pa Dobro polje in kot simbol nacionalnega osvobodjenja Sokol. Kdaj bodo novi bankovci dani v promet, še ni določeno.

Orožna vaja po zadostnem užitku alkohola. V hotelu pri Belem volu, je dne 26. oktobra planjavalo kakih sedem vojakov in nekaj civilistov. Po zadostnem užitku alkohola so se ob 24. uri skregali med seboj, nakar zgrabili eden vojakov sabljo in udari čen glavo narednika tako močno, da je v nezavesti obšel. Policija je z velikim trudom rasgrajala aretirala, pri čemer je rabila celo orožje. Še le na slepi strel je samokresa so se aretirani vojaki udali, na kar so jih odpeljali na stražnico. Krivci bodo najbrže strogo kaznovani.

Wranglovec na mariborskem kolodvoru. Kljub protestom je vlada nastavila na glavnem kolodvoru v Mariboru deset Wranglovcev, ki so popolnoma nezmožni te službe.

Pri nasilnem postopanju Wranglovcev v štajerskih mejnih krajih je uvedena preiskava. Kakor pa čujemo, se ta preiskava vrši na način, ki izkazuje Wranglovcev menda več simpatij kakor pa strogosti!

ROJAKI POZORI!

Vsako srdo vater so vrši plesna zabava in solo za ples v Narodni dvorani, izvršena sodba in domala osveta. Priprava se na množevitveno vabilo.

ANDREJ SPOLAR,

1202 So. Racine ave. Chicago, Ill.

Nasveti za naše di- letante.

Piše F. E. v "Maski".

MALI ODEI.

(Konec.)

Šepetalec.

Ta ali oni bi si morda mislili, da šepetalec ni tako važna oseba, da bi bilo treba zanj pisati posebno poglavje! To pa ni res! Šepetalec je tako važna oseba, da si komaj malimo predstavimo brez njega in je skoraj celo važnejši kot inspicijent in režiser. Nekateri igralci ga imenujejo rošilni pas, tudi lepo ime rešilne ladje mu dajejo. In vendar on sedi neviden v svojem prostoru na sredi spodaj, ali pri malih odrih kje ob strani. Nihče izmed občinstva ga ne mara slišati in če ga slišijo, so hudi, igralci pa ga oštejejo, če ga slišijo premalo. Njegova naloga je, da bere besedilo besedo za besedo, med tem ko izpusti vse režijske opazke v oklepaju in zasleduje igro prizor za prizorom, da pomaga tam, kjer igralce obliči. Najbolje je, da je šepetalec vedno eden in isti, ki so se ga igralci naučili, da ga lahko slišijo in ki ima organ zatot. Poleg tega mora biti kolikor toliko inteligenten in spreten, da si zna hitro pomagati v posameznih slučajih. Zgodilo se, da dva igralca naenkrat v svojem razgovoru preskačita pol strani. Če v takem slučaju izgubiš tudi šepetalec svojo glavo, je vse skupaj izgubljeno. Zgodilo se tudi, da tu pa tam igralci koj vpletajo mimogrede, česar ni v igri; tudi tu je treba imeti glavo na pravem mestu.

Šepetalec mora zato igro zelo dobro poznati, pri zadnjih vajah mora šepetati isti šepetalec kot pri predstavi. Zgodilo se je slučaj, da so postavili za šepetaleca človeka, ki ni bil pri vajah in ki je bil

v branju tak počasneč, da ni dohajal igralcev. Prvo dejanje je sicer šlo dobro, a pri drugem sem moral jaz zlezi na njegovo mesto.

Zapomnite si: dober šepetalec mnogo pripomore k uspehu igre, slab šepetalec jo lahko potegne s seboj. On daje tudi igri lahek ali hiter tempo. Zato mora režiser tudi paziti na šepetaleca, da mu igre ne spravi v drugačen tir.

Igralci mu navadno tudi povedo svoje posebne želje. Eni sploh ne marajo šepetaleca druge spominjati na kakem posebnem mestu. Glavno pravilo pa je, da jasno pove začetke stavkov, da spomni igralca, kaj mora govoriti. Če bi slučajno kakaga igralca ne bilo na oder, naj glasno šepeta proti onemu kraju, odkoder bi moral igralec priti, besede, katere naj spregovori prve.

Paziti je treba, da se šepetalecva knjiga popolnoma ujema z onim besedilom, ki so se ga igralci naučili. Vse ono, kar ne rabi, naj razločno črta, da ga ne bo motilo!

Kaj naj igramo?

O tem je težko kaj reči. Mi nimamo katalogov, kot jih imajo Nemei ali drugi narodi, da si lahko izbereš iger, ker tudi iger nimamo mnogo, niti izvirnih, niti natanjenih prevodov. Samo en pameten nasvet je treba dati, ne igrati vsega, kar ti pride pod roko. Poglej, če ni neznanih, če je hvala za igranje in za občinstvo, če imaš kulise za to, če imaš obliko in primernih igralcev in če bo igra, ki jo boš podal, umetniško vsaj kosček proti navzgor, do umejanja (občinstvo) in do izražanja (igralci) prave umetnosti. Če boš storil to, boš šele vraden imena igralce ali režiser, boš kos svojih nalogi.

Delavec brez delavskega časa-
plaja je kakor vojak brez puške.
Naročite se in širite svoje glas-
lo "Prosveto".

Na planine!

Spisal Pavel Knavar.

HRANA.

(Dalje.)

V čistem planinskem zraku porabi močno delujoče telo več hrane nego v dolini. Zato mu jo je treba nuditi s krepkim zajtrkom in še večkrat na dan. Ni pa vseeno, kako uživaš hrano. Čim okusnejše jo prirediš, bolj ti tekne. Posebno važno je to za starejše spremljevalce, ki naj navajajo mladino na to tudi v planinah.

Hrana je treba imeti tudi lepo zavito. Če rabiš papir, naj bo po možnosti permenten. Sicer pa je najlepše spraviti hrano v razne vrstice, ki jih lahko v nahrbtniku pregledno uredimo. Zelo porabne so tudi aluminijeve škatle.

Zabavno in prijetno je kuhanje na planem. Kdor gre v divje doline, ležeče daleč od koč, in hoče biti res nekaj časa popolnoma svoboden v prosti goraki naravi, si mora zakuriti ogenj, ker navadno ni mogoče dovolj špirta vzeti s seboj. Tu je pa treba paziti, po sebnosti ob suhem vremenu. V gozdu, kjer leži mnogo suhljadi, je treba skrajne previdnosti, ker so lahkomiselneži že večkrat zažgali gozd. Pozor torej! Okoli ognja, ki naj bo majhen, ne sme biti nikakega goriva. Zato je najboljša kurilnica primerna ploščata skala. Okoli ognja ne smejo vati zaspati. Pred odhodom je sicer javno popolnoma pogasiti in pokriti s prstjo. Požar v gozdu lahko provzroči velikansko škodo, zato se naj vsakdo zaveda pri zabavi tudi dolžnosti napram posestniku.

OPRAVA IN ORODJE PLANINOV.

Popolna oprava je pol lepega vremena. Dijak z revnimi sredstvi sem to sam doživel. Slabi

čevlji žulijo na divji stez, da vidiš mnogokrat zvezde namesto solnce. Če je še tako lep razgled z visokega vrha, pa te do kosti pretresa mrz, ker si se poletno oblekel za visoke gore, in vidiš komaj polovico lepote. Vsa čudešna zimska krasota ti napravi malo veselja, če se cele ure mučiš v meter debelem mehkem snegu, ko tvoj drug v istem času šine na smučeh mimo tebe.

Čevlji. Na turah trpe največ noge. Zato pa jih je treba negovati in jih najkomodnejše obuti ter zavarovati proti mrazu in moči. Čevlji naj bodo na roko šivani in s smolo dobro zamazani. Tudi če ves dan hodiš po snegu, ne sme skozi šive niti kapljica vode. Pete morajo biti nizke, podplati močni in ob straneh z močnimi gorakimi žebli okovani. Pa tudi po sredi podplata morajo biti manjši žebli. Način, kako naj bodo nakovani čevlji, je različen. Važno je le to, da so konci sunajnih žeblov zakrivljeni sunaj podplatovega roba nazaj do paroti. Jezik naj bo širok in prikrit do vrha čevlja tako, da voda in sneg ne moreta drugače do noge, kakor če prideta čez rob. Novim čevljem je treba olja (najbolje t. zv. Martovo olje) tudi na podplate. Nikdar naj ne bo čevljev trdi in žejen masti ali pa daljša sa blaten! Tako zanemarjanje se kruto makčuje. Komur so se čevlji premočili, naj jih v koži natlači s papirjem ali s enjami, posebno pozimi, da jih naslednje jutro lahko obuje. V neki zgodnji pomlad naju je s tovarštem nagnal hud vihar z Brane. V koči sva se odpelila od sneženega meteža in se sušila. Čevlje sem dal sušiti na ognjišče in čez nekaj časa sem jih dobil nazaj suhe, a trde tako, da sem jih moral prerezati, sicer bi jih ne bil mogel obuti. Kako je bilo prijetno hoditi s takim čevlji po snegu domov, si lahko vsak misli. Bolje se je obneslo, ko sva z istim tovaršem v noči dne 28. decembra l. 1911, pred polazom na vrh Triglava v mrzlem starem delu koč na Kredari v zela čevlje k sebi pod odeje in jih tako naslednje jutro lahko obula. Posebno pozimi je treba paziti na bresibno obuvalo.

Nogavice, dokolenke, ovijalke. Noga je po dolgi hoji občutljiva in treba ji je mehkih nogavic. Debelost naj se ravna po turi in letnem času. Tudi je treba imeti eden ali dva para nogavic v rezervi. Dokolenke so dobre iz nerazmaščene volne. Snegu in brodu brani dohod volnen ali sušen ovoj. Vse vrline dokolenk in obnem prednost, da čuvajo nogo nadležnega snega in proda, imajo ovijalke. Pozimi si jih navij tudi čez dokolenke.

Obleka. Za ture po snegu in ledu je najboljša obleka iz bolj gladkega, temnega volnenega angleškega blaga. Takega se ne oprimlje sneg in varkava tudi toplota. Za skalne ture treba najmočnejšega blaga. Priporočati je za to hlače iz tako zvanega angleškega usnja ali iz manchesterkega blaga. Pri letem je posebno paziti, da je najboljša vrsta, če ne se utegne komu pripetiti kakor meni, ko sem po težkem petnajst urnem plezanju prišel doli gol. . . . Suknjič ne trpi pri plezanju toliko kakor hlače in je zato lahko iz lodna ali iz angleškega blaga. Topel suknjič je v hladnih višinah dober prijatelj.

Unajene, irhaate hlače so silno močne, pa se rade zmožijo in težko posuše, ovirajo potenje in so, če segajo nad kolena, v skalah silno neprijetne, ker ravno kolena tpe pri plezanju mnogo. Na velikih snežiščih ob jasnem nebu dobe gola, nevajena kolena solno opokline.

Plašči. Italijanski in bivši avstrijski planinski vojaki so imeli kratke, nad kolena segajoče, a zelo široke pelerine. Po moji izkušnji so se obnesle še najbolje, le narejene naj bi bile iz tankega

batiata ali iz gumiranega blaga, ki ne propušta vode. Dolge pelerine so spričo teže in posebno strmih pobočij v dežju velika nadleža. Moderni dežni plašči z rokavi, kratki, a tako široki, da jih oblečeš tudi čez nahrbtnik, so tudi jako pripravi. Proti vodi in vetru trdni plašči postanejo pri hoji zelo vroči in potni, a pri počitku, posebno pa pri prenočevanju na planem služijo izbornu. Gumirani plašči so pozimi komaj porabni, ker se potirajo. Ob suhem mrazu in vetru bi bili najboljši plašči, oziroma suknjiči iz močnega blaga za šatore ali jadra, iz tako zvane jadrovine.

Po možnosti nepropustno naj bo pokrivalo, klobuk ali čepica. V viharju je treba klobuk pritrčiti z vrvice, sicer boš nenadoma gologlav gledal žalosten za pokrivalom, ki bo plavalo v globino. Za zimске ture je treba volnene kučme, ki si jo po potrebi potisneš daleč čez ušesa ali pa še bolje čez svo glavo do vratu tako, da le oči gledajo skozi izrezano luknjico.

Perilo je res dobro le takšno, ki hitro popije pot pa ne povzroča hladu. Poleti je priporočati lahko volneno perilo, pozimi debelejšo. Trgovine bodo gotovo v kratkem nudile kakor pred vojno dovolj perila tudi iz različnih drugih finih tkanin. Tudi v rezervi je treba imeti na večjih turah eno do dve srajci, več robcev in nogavice. Na visokih gorah, posebno pozimi, je ljub tovariš sviter ali pa volnen telovnik, ki te brani mrzlemu vetru in ti dopušča svobodno uživati naravo.

Debele rokavice so tudi poleti s jutraj v planinah prijetne; pozimi, tik pred njo in v njej pa so neogibno potrebne, in sicer volnene, detjene le v palec in v vse druge štiri prste skupaj, ker je dovolj, če more roka le palico prijeti.

Ženska oprava naj se ravna po pravilih za moške. Krilo je v gorah le napotilo; zato naj opravlja svojo službo le v obljubljenih krajih. Na gorakih pobočjih pa naj tudi ženske hodijo v hlačah; to jim prihrani obilo napora in jim da mnogo več gibčnosti. Krilo je posebno tudi za pelerino, če je spredaj prekrijano in se da speti z gumbi.

(Dalje prihodnjik.)

"Prosveta" prinaša zanimive vesti vsak dan. Ali ste naročili naš dnevnik "Prosveto"?

Prava Schwarzwald Kuku Ura vredna do \$30.00 se prodaja za kratko dobo po \$12.95.

Gornja alika vam kaže pravo importirano Schwarzwald kuku uro, katere so brez izjeme v starem kraju najboljše ure in smo jih dobili naravnost iz SCHWARZWALD TOVARNE. To niso ravne, nizkoceane ponarejene švicarske ure, ki se prodajajo od raznih družb kot pravilne ponaredbi.

Dejstvo naših SCHWARZWALD KUKU UR je ta, da so narejene iz finega trdega lesa, krasno in umetniško izrezljane, imajo izvrstno dobro jekleno kolesje (ne maslenine) in so najboljše za držanje pravega časa. Ta ura je 17 palev visoka in 11 palev široka in zelo krasno vrejena. Bije ure in pol ure in odpro se vrata pod streho, kukavica se vam prikaze ven s svojim krasnim naglasom in lepim "KUKU" — "KUKU".

Prava vrednost te ure je do \$30.00, ker pa želimo razprodati našo veliko zalogo, smo se odločili, da jih prodamo za kratko dobo po \$12.95. Kjer ne bo zadovoljstva tam vrnemo denar ako se povrne ura v dobrem nepokvarjenem stanju v teku 10 dni. Ako hočete biti v gessici zadovoljni za vaš denar, tedaj ne kupujte ponared, temveč pošljite nam vaše naročilo predno se cena svinja.

Ne pošiljajte denarja vnapred — izrežite ta oglas in ga priložite v pismo ter svoto \$2 in vaš naslov, ostalo bo plačali potem kadar sprejmete ura na vaš dom. Pišite takoj na:

VAŠE KNJIGE.
Zajedatelj. Povest iz življenja slovenskih trpinov v Ameriki. Vano. Stana s poštnino vred \$1.75.

Zakon blesenja. Vrlo poučna knjiga, ki pove, kako sleherni človek ponavila v sebi razvoj vseh svojih kivalah in divjakih prednikov. S slikami. Vano. S poštnino vred \$1.50.

Obe knjigi, ki se naročita obenem, za tri dolarje poštnino prosto. Naročila sprejema tajnik Književne matice S. N. P. J.: Frank Aleš, 2124 So. Crawford Ave., Chicago, Ill. — Adv.

Za kuhanje piva doma

imamo v zalogi slad, hmelj, sladkor in vse druge potrebščine. Poskusite in se prepričajte, da je doma pri nas, kuhani vedno le najboljše in najcenašji. Dobiti je tudi zbirko sodov, steklenic in raznih loncev, itd.

Mi vam dostavimo naročilo po pošti, točno v vas kraje.

Grocerijam, sladničarjem in v prodajalnih telezmatih damo primeren popust pri večjih naročilih. Pišite po informacije na:

FRANK OGLAR,
6401 Superior Avenue, Cleveland, O.

Za praznike.

Stara navada ameriških rojakov je, da se spominijo svojih sorodnikov in prijateljev v domovini s primernim darom za božične praznike.

Ker je sedaj cena denarja izredno nizka, še samo par dolarjev pomeni jako veliko v starem kraju.

Denarne pošiljke skoraj nalo banko so navadno nakazane v 14 dneh. Denar dobi prejemnik na svoji domači pošti brez vsakega odbitka. Naše cene so vedno med najnižjimi.

ZAKRAJŠEK & ŠMARRK

slovenska banka

70—9th Ave. New York City.

Dostavek: Onim, ki žele potovati domov za praznike, priporočamo svojo potniško pisarno.



Variety Sale Co.
1016 Milwaukee Ave., Chicago, Ill.

F. M. Dostojevskij:
BESI
Roman v treh delih.
Preložil Vladimir Levstik.
(Dalje.)

Književno podjetje je bilo tole. Na Ruskem izhaja po glavnih in manjših mestih nešteto časnikov in časopisov, ki vsak dan poročajo o vseh mogočih dogodkih. Leto mineva, listi se valjajo po omarah in po kotih, ali pa jih trgajo in porabljajo za ovoje in čepice, s kakršnimi se dečki igrarajo. Mnoga dejstva, ki so bila objavljena, zanimajo človeka in mu ostanejo v spominu z leti pa vendar obledijo. Marsikdo bi jih želel poiskati, ali kolik trud je potem, brskati po morju listov, ko ne veš dostikrat niti dne, niti meseca, niti leta, v katerem se je pripetil dogodek! Če pa bi bila zbrana vsa ta dejstva za vse leto v eno knjigo, urejeno po točnem načrtu in določni misli, s kazali, opombami in razvrstitvijo po mesečnih in štetiških, bi mogel tak izveček nuditi vso karakteristiko ruskega življenja v vsej dobi leta, ne glede na to, da se objavlja le majhen del vseh dejstev, ki se dogajajo v resnici.

"Namesto množice listov izide nekaj debelih knjig, to bo, kar se s tem doseže", je menil Šatov.

Lizaveta Nikolajevna pa je vneto zagovarjala svojo idejo, čeprav je le s težavo pojasnjevala, kaj hoče. Knjiga naj bi bila samo ena in niti ne predebela, je zatrjevala. In, recimo, če bi bila tudi debela, predvsem bi morala biti jasna, zakaj glavno je načrt in način podajanja dejstev. To se ve, da ne bi kazalo zbirati in ponatiskovati vsega vprek. Ukazi, vladni ukrepi, odredbe lokalnih oblasti in zakoni so sicer zelo važne reči, toda v nameravani izdaji bi se dala takšna dejstva povsem izpušiti. Urednik bi lahko marsikaj preel in izbral zgolj dogodke, v katerih se z večjo ali manjšo izrazitostjo izražajo lastno navedeno življenje Rusije in osebnost naroda v danem trenutku. Zaznamuje se lahko vse: zanimivosti, požari, darovi, razna dobra in slaba dejanja, vsakovrstne besede in govori, magari tudi vesti o poplavih rek in nekateri vladni ukazi, samo da naj bi se iz vsega tega izbralo zgolj ono, kar očitava dobo: vse mora iti po gotovem vidiku, z godilno smerjo in mislijo, ki naj osvetljuje vso celoto. In končno naj bi bila knjiga zanimiva tudi kot lahko branje, neglede na to, da bo prepotrebna za vsakdanjo rabo! Bila bi takorekoč alika notranjega, duševnega in navedenega življenja na Ruskem za vse leto. "Vsi naj bi jo kupovali, na vsaki misli naj bi ležala," je zatrjevala Liza. "Vem, da vse zavisi od načrta; zato se tudi obračam k vam," je zaključila. Zelo se je bila razvnela, in Šatovu se je daniilo, čeprav je govorila temno in nepopolno.

"To bo potemtakem tendenčna knjiga, izbirna dejstva v gotovi smeri," je zamrmral, še vedno povešaje glavo.

"Nikakor ne; po smeri ni treba izbirati in tendenca je čisto odveč. Nepristranost, to je prava smer."

"Nu, smer še ni neurečena," se je zgenil Šatov.

to, "pa tudi ogniti že je ni mogoče, čim se napravi kakršnakoli zbirka. V izbiri dejstev bo tudi navodilo, kako jih treba umevati. Vaša misel ni napačna."

"Tak menite, da je takšna knjiga mogoča?" se je razveselila Liza.

"Treba je pogledati in preudariti. Delo je ogromno, naprej se ne da nič reči. Poiskati je treba. In tudi če knjiga izide, težko da bi takrat že vedeli, kako jo treba izdati kvečjemu po mnogih izkušnjah. Toda misel se prijemlje človeku; misel je koristna."

Vendar že enkrat je vzdignil oči, ki so mu sijale zadovoljstva in zanimanja.

"To ste sami zamislili?" je prijazno in nekam smešljivo vprašal Liza.

"Zamisliti ni težko; načrt je težak," se je smehljala Liza. "Razumem malo in pametna nisem bogve kako; sledim le temu, kar mi je sami jasno . . ."

"Sledite!"

"Gotovo se nisem dobro izrazila?" je vprašala naglo.

"Tudi tako se lahko reče; saj nisem zato rekla."

"Še v inozemstvu se mi je zadelo, da bi tudi jaz lahko s čim koristila. Denar imam, toda mrtev mi leži; čemu ne bi tudi jaz kaj storila v obli prid. Misel je prišla nenadoma, kar sama od sebe; še malo nisem tuhtala nad njo. Zelo sem se je razveselila, toda videla sem takoj, da brez sotrudnika ne opravi, ker sama ničesar ne znam. Sotrudnik postane seveda tudi izdajatelj knjige. Vsak pol: vi načrt in delo, jaz prvotni zamisek in sredstva za izdajo. Upam, da se knjiga obnese."

"Če najdeva dober načrt, pojde v denar."

"Povem vam naprej, da me ne vabi dobiček; toda ponosna bom nanj, ker želim, da se knjiga razširi."

"In čemu je tu mene treba?"

"Saj pravim, da vas vabim za sotrudnika . . . vsak polovico. Vi zasnujete načrt."

"Kako veste, da sem zmožen zasnovati načrt?"

"Pravili so mi o vas, in slišala sem tukaj . . . vem, da ste zelo umni ter . . . pečate s temi rečmi . . . In da mnogo mislite; Peter Stepanovič Verhovenski mi je govoril o vas, ko sem bila še v Švici," je dodala naglo. "Zelo umen človek je, kajne?"

Šatov jo je ošinil s trenutnim pogledom in takoj spet povešal oči.

"Tudi Nikolaj Vsevolodovič mi je mnogo pravil o vas."

Šatov je zdajel zardel.

"Sicer pa, tu so časniki!" Liza je naglo vzela s mize pripravljene in že povezan zavoj. "Za poizkušnjo sem podčrtala nekatera dejstva ter jih izbrala in zaznamovala s številkami . . . saj boste videli."

Šatov je vzel zavitek.

"Vzemite jih s seboj, pa si pogledajte. Kje stanujete?"

"V Bogojavljenaki ulici, Filipovlja hiša."

"Že vem. Menda sta tam sosedca z nekakšnim "kapitanom", z gospodom Lebedkinom," je hitela Liza kakor prej.

(Dalje prihodnjik.)

Pošiljamo denar v staro domovino.



Sedaj lahko pošljemo denar v vse kraje na Slovensko, Hrvaško, Dalmacijo in Istro.

Nedolgo pošljemo denar tudi v Srbijo, Bugarsko in Rumunijo. Jamčimo za vas poslani denar, oziroma kot pred vojno, da bode hitro in točno izplačan.

PRODAJAMO ŠIFKARTE NA VSE LINJE.

Uradne ure so: 9 jutro do 5 zvečer. Ponedeljek in sobota do 5:30.

KASPAR STATE BANK,
1900 Blue Island Ave., Chicago, Ill.